

Visais laikais yra svarstoma žmogaus egzistavimo prasmė: ar žmogus gyvena tam, kad padėtų kitiems, ar gyvena tam, kad išpildytų asmeninius troškimus. Filosofas Seneka yra pasakęs: „Jei nori gyventi sau, gyvenk kitiems“, tačiau šiuolaikinėje visuomenėje plinta ir kitoks suvokimas: norint būti laimingu, reikia gyventi sau, siekti asmeninės laimės, o ne aukoti savo gyvenimą kitiems. Taigi, koks gyvenimo prasmės suvokimas buvo seniau, o koks dabar?

Seniau žmonės labiau vertino gyvenimą dėl kitų, o ne dėl savęs. Jau nuo pat Viduramžių, kai visuomenės centru buvo tikėjimas ir katalikų bažnyčia. Tuo pradėjo formuotis altruizmas, skatinęs neatlygintą pagalbą nuskriaustiems, nepasiturintiems žmonėms. Būtent altruizmu ir parama kitiems buvo paremta pagrindinė Viduramžių profesija – kunigystė. Buvimas dvasininku buvo aukščiausia privilegija, tuo metu vienuoliai ne tik tiesiogine prasme, bet ir netiesiogine – rašydami, perrašinėdami, knygas, steigdami pirmuosius universitetus – rūpinosi žmonėmis, jų gyvenimo kokybe, sveikata, išsilavinimu. Šiek tiek kitokia pagalbos kitiems forma atsirado įsigalėjus feodalizmui – vasalai turėjo paklusti savo senjorui ir iškilus pavojui atlikti karinę prievolę. Puikus paklusimo ir karinės tarnybos vykdymo pavyzdys yra humanisto Jono Radvano herojinis epas „Radviliada“. Jame didiko Mikalojaus Radvilos Rudojo senjoru galima vadinti valstybę, kurios gynimui herojus paskiria visą savo gyvenimą. Jis nuo pat vaikystės mokosi stoikiškos laikysenos: tarnystės tėvynei, pagarbos protėviams, kuklumo ir saikingumo. Suvokęs, kad visi turtai ir garbė yra laikini, Radvila peikia savanaudžius, garbės trokštančius bajorus ir iš visų jėgų stengiasi apginti tėvynę, aukoja savo gyvenimą **dėl kilnesnio tikslo** – Lietuvos išsaugojimo. Radvanas šiuo istoriniu pasakojimu siekia žadinti lietuvių tautos savigarbą, tikėjimą valstybės orumu ir galia, kuri sumenko 1569m. sudarius Liublino uniją – sutartį tarp Lietuvos ir Lenkijos, skatinti žmones atkreipti dėmesį į kitus, į šalį. Kunigystė, riteriškumas, pasiaukojimas tėvynei – tai vieni iš ryškiausių gyvenimo aukojimo kitiems išreiškimo būdų, kurie pradėjo plisti dar Viduramžiais.

Šiandieninėje visuomenėje yra vertinamos visai kitokios vertybės nei seniau, todėl vis dažniau žmonės pasirenka gyventi sau. Šiuolaikinės technologijos ir žaibiškas gyvenimo tempas išaukštino žmonėse didžiausią antivertybę – savanaudiškumą. Didžioji dalis jaunimo visą dėmesį ir energiją skiria savų tikslų įgyvendinimui, mums – jaunajai kartai – turbūt jau net genuose yra užprogramuota konkurencija, dažnai besąlygiška ir žiauri, nes tokioje visuomenėje galioja taisyklė: „Arba tu, arba tavo“. Vienas iš pagrindinių jaunimo siekių yra lengvai pasiekti valdžią arba užsidirbti pinigų, tokie tikslai ir ypač jų pasiekimo būdai atitolina draugus, gimines, skatina vienatvę, nes žmoguje, kuris bet kokia kaina yra užsibrėžęs įvykdyti savo troškimus, ugdomasi žiaurumas, piktumas, savanaudiškumas. Individualumas, atrodo, turėtų būti vienas svarbiausių žmogaus bruožų, tačiau visais laikais jis reikalavo dvasios stiprumo, kuriam augti šiandieninėje visuomenėje yra sunku, lengviau yra sutikti nei prieštarauti, paklusti sistemai, įsiliesti į minią. Net ir įsiliėjus į minią, laikas yra pats brangiausias, todėl žmogus vis rečiau sustoja, skiria vis mažiau laiko dvasios ugdymui – bendravimui, nes galvojimas apie save, nors koks jis būtų egoistiškas, yra paprastesnis ir lengvesnis, nei galvojimas apie kitus. Rūpinimosi kitais iliuzija tampa socialiniai tinklai, kuriuose patobulintos žmonių versijos yra mažiau savanaudiškos, jos stebi juos supančius draugus ir įsivaizduoja, kad gali padėti kitiems paspausdamos kelis mygtukus ar pakomentuodamos. Taigi, šiuolaikinė visuomenė ugdo jaunuose žmonėse savanaudiškumą, egoistiškumą, lengviausio kelio ieškojimą ir paklusimą sistemai, o visa tai skatina žmogų gyventi tik sau, nes gyvenimas dėl kitų reikalauja daugiau laiko ir pastangų.

Požiūris į žmogaus gyvenimo prasmę, altruizmo ir egoizmo išraiškas keitėsi bėgant laikui. Seniau buvo vertinamos dvasinės žmogaus vertybės, o pagalba kitiems buvo neatskiriamas žmogiškumo bruožas, gyvenimą dėl kitų skatino populiariausia profesija – kunigystė ir besąlygiškas paklusimas valdžiai ir valstybei. Tačiau šiais šiuolaikinės visuomenės laikais pasikeitė svarbiausios vertybės ir jaunimas vis dažniau pasirenka egoizmą ir gyvena tik sau.